

Notitie

Aan Gemeente Utrecht – Michiel Rijdsdijk
Betreft Vraag riolering Leidsekade
Kenmerk UTR2011/1
Datum 25 november 2011

Aanleiding

Enkele souterrainwoningen aan de Leidsekade in Utrecht ontvangen sinds 2000 bij hevige neerslag water vanuit het gemengde riool. De meest recente overlast dateert van juli 2010. In de aansluitleidingen van de huizen is geen pomp of terugslagklep aanwezig, terwijl dat op grond van de bouwregelgeving wel verplicht is. Panden in de nabijheid ondervinden geen overlast, omdat daar een nevenriool a

De huizen zijn in 2002 in overleg met de gemeente gerenoveerd. De renovatie is gesubsidieerd door de gemeente. Aan gesubsidieerde woningverbetering worden technische eisen gesteld op grond van de Subsidieverordening Stadsvernieuwing. Deze technische eisen zijn uitgewerkt in een programma van eisen (PvE). Volgens dit PvE moeten de woningen na de gesubsidieerde ingreep voldoen aan "de eisen van het Bouwbesluit Bestaande Woningen en de Bouwverordening". De gemeente heeft voor alle betrokken panden subsidie verleend. Ter afsluiting van de renovatie heeft de Dienst Stadsontwikkeling een verklaring aan de eigenaren gestuurd, waarin staat dat de woning voldoet aan het kwaliteitsniveau zoals dat is omschreven in het programma van eisen.

Vraag

Heeft de gemeente, door het toekennen van subsidie voor de renovatie en het toesturen van een verklaring dat de woningen na de renovatie voldoen aan het kwaliteitsniveau zoals omschreven in het PvE, de gerechtvaardigde verwachting gewekt dat niet de eigenaar maar de gemeente verantwoordelijk is voor een deugdelijke rioolaansluiting?

Deelvragen:

1. Wie is volgens de bouwregelgeving verantwoordelijk voor een deugdelijke rioolaansluiting?
2. Tot hoe ver strekt de zorgplicht van de gemeente voor het inzamelen en transporteren van stedelijk afvalwater?
3. Leiden de beginselen van behoorlijk bestuur tot de conclusie dat de gemeente verantwoordelijk is voor een deugdelijke rioolaansluiting?

Uitgangspunten

In deze notitie wordt er van uitgegaan dat de rioolaansluitleidingen van de betreffende panden dienen te voldoen aan de eisen van paragraaf 3.8.2 (Afvoer van afvalwater en fecaliën – Bestaande bouw) van het Bouwbesluit 2003 en paragraaf 5.3 (Aansluiting op de nutsvoorzieningen) van de Bouwverordening Gemeente Utrecht, ondanks de ouderdom van de panden.

Antwoord

1. Wie is volgens de bouwregelgeving verantwoordelijk voor een deugdelijke rioolaansluiting?

Het Bouwbesluit 2003 bepaalt in artikel 3.36 dat een bestaand bouwwerk een zodanige voorziening voor de afvoer van afvalwater en fecaliën heeft dat een voor de gezondheid nadelige situatie wordt voorkomen. Volgens artikel 3.38 van het Bouwbesluit moet een voorziening voor de afvoer van afvalwater en fecaliën een aansluitmogelijkheid voor aansluiting op het openbaar riool hebben. Volgens artikel 5.3.4 van de Bouwverordening Gemeente Utrecht (die overeenkomt met de modelbouwverordening van de VNG) moeten de afvoerleidingen voor afvalwater en fecaliën op een doeltreffende wijze aangesloten aan een openbaar riool. Volgens artikel 5.3.6 in samenhang met artikel 2.7.6 van de bouwverordening moet de aansluiting voldoen aan NEN3215. Volgens artikel 4.1.4. van de NEN moet het afvalwater van lozingstoestellen, die lager zijn gelegen dan 150 mm boven straatpeil, via een rioolwaterpomp op de huisaansluitleiding worden geloosd, tenzij in de separate grondleiding van deze lozingstoestellen een terugstuwbeveiliging is opgenomen.

Volgens artikel 1b van de Woningwet is het verboden om een bestaand gebouw in een staat te brengen, te laten komen of te houden die niet voldoet aan de op de staat van dat gebouw van toepassing zijnde voorschriften van het Bouwbesluit. Volgens artikel 7b van de Woningwet is het verboden om een bouwwerk te gebruiken of te laten gebruiken, anders dan in overeenstemming met de op dat gebruik van toepassing zijnde voorschriften van de bouwverordening. Deze bepalingen zijn gericht tot de eigenaar van het bouwwerk of degene die uit anderen hoofde bevoegd is tot het daaraan treffen van voorzieningen (zie bijvoorbeeld art. 1a Woningwet). De eigenaar is dus verantwoordelijk voor het hebben van een deugdelijke rioolaansluiting. De gemeente is niet bevoegd om voorzieningen te treffen aan een bouwwerk dat niet in zijn eigendom is, en is dus niet als normadressaat van de bouwregelgeving te beschouwen.

2. Tot hoe ver strekt de zorgplicht van de gemeente voor het inzamelen en transporteren van stedelijk afvalwater?

De gemeente heeft op grond van art. 10.33 Wet milieubeheer een zorgplicht voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater dat vrijkomt bij de binnen het grondgebied van de gemeente gelegen percelen, door middel van een openbaar vuilwaterriool. Onder openbaar vuilwaterriool wordt verstaan: een voorziening voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater, in beheer bij een gemeente of een rechtspersoon die door een gemeente met het beheer is belast. Hieruit blijkt dat de gemeente uitsluitend verantwoordelijk is voor de riolering die in zijn beheer is, en dus niet voor particuliere rioolaansluitleidingen.

3. Leiden de beginselen van behoorlijk bestuur tot de conclusie dat de gemeente verantwoordelijk is voor een deugdelijke rioolaansluiting?

De gemeente moet zich bij zijn handelen houden aan de algemene beginselen van behoorlijk bestuur. Een van die beginselen is het vertrouwensbeginsel: bestuursorganen mogen gewekt vertrouwen niet beschamen. Wie op goede gronden meende te mogen vertrouwen dat een bestuursorgaan een bepaald beleid zou voeren, wordt door het vertrouwensbeginsel beschermd, in het bijzonder wanneer hij op grond van dat vertrouwen dingen heeft gedaan die hij anders niet of op een andere wijze zou hebben gedaan.¹

Dienst Stadsontwikkeling heeft na afloop van de renovatie in 2002 een brief gestuurd, waarin staat dat de woning voldoet aan het kwaliteitsniveau zoals dat is omschreven in het programma van eisen. Deze eisen komen er op neer dat de woning voldoet aan de bouwregelgeving (het Bouwbesluit en de bouwverordening). De vraag is dus of de eigenaren uit deze brief het gerechtvaardigde vertrouwen hebben kunnen ontleen dat hun rioolaansluiting aan de bouwregelgeving voldoet en zo ja, wat dat voor consequenties zou hebben.

De gemeente heeft bij het optreden van wateroverlast in 2000, en recent in 2010, steeds volgehouden dat de huisaansluitingen niet voldoen aan de bouwregelgeving. Er ontbreekt immers een pomp of terugslagklep. Het ontbreken van deze voorzieningen wordt ook niet betwist door de eigenaren. Het enkele feit dat de gemeente in een brief naar aanleiding van de renovatie in algemene termen heeft

¹ Zie Van Wijk / Konijnenbelt & Van Male, *Hoofdstukken van bestuursrecht*, 12^e druk, Den Haag 2002, p. 314.

gesteld dat de woningen wel aan de bouwregelgeving voldoen, is niet voldoende om een gerechtvaardigd vertrouwen te wekken dat de huisaansluitingen daadwerkelijk aan de bouwregelgeving voldoen. De bewoners weten immers dat de vereiste voorzieningen (pomp of terugslagklep) ontbreken en hadden dus ook direct bij lezing van de brief kunnen of moeten weten dat de stelling van de gemeente, voor zover het de aansluitleidingen betreft, feitelijk onjuist is.

Zelfs als de bewoners wel een gerechtvaardigd vertrouwen hadden mogen ontlelen aan de brief van de gemeente, dan betekent dat nog niet dat de gemeente daarmee verantwoordelijk wordt voor het realiseren van een deugdelijke aansluiting. Volgens de bouwregelgeving is immers alleen de eigenaar (of iemand die uit anderen hoofde bevoegd is tot het treffen van voorzieningen aan de woning) verantwoordelijk voor het voldoen aan de bepalingen van het Bouwbesluit en de bouwverordening. Een eventueel gerechtvaardigd vertrouwen van de eigenaren kan er daarom hooguit toe leiden dat de gemeente moet afzien van handhavend optreden tegen de overtreding van de bouwregelgeving door de eigenaren. Uit de algemene beginselen van behoorlijk bestuur vloeit geen actieve verplichting voor de gemeente voort om over te gaan tot feitelijk handelen op particulier terrein, zoals de particuliere riolering (helpen) verbeteren.

Concluderend:

De eigenaren zijn er voor verantwoordelijk dat hun rioolaansluiting aan de bouwregelgeving voldoet. De zorgplicht voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater van de gemeente heeft uitsluitend betrekking op de aanleg en het beheer van de openbare riolering. Op grond van deze zorgplicht is de gemeente dus niet verantwoordelijk voor particuliere huisaansluitingleidingen. Uit de brief van de gemeente na afloop van de renovatie hebben de eigenaren niet het gerechtvaardigde vertrouwen mogen ontlelen dat hun rioolaansluitingen wel aan de bouwregelgeving voldoen. Zelfs als aan de brief wel gerechtvaardigd vertrouwen had mogen worden ontleend, dan verplicht dat de gemeente niet om de particuliere huisaansluitingen te verbeteren of helpen verbeteren. Dat blijft de verantwoordelijkheid van de eigenaren.